

SAİT FAİKİ YORUMLAYANLAR
Eleştirinin Eleştirisi

Mehmet Rifat Fransız edebiyatı, eleştiri kuramları, göstergebilim alanlarında çalışıyor.

Mehmet Rifat'ın
YKY'deki kitapları:

- XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları
1. Tarihçe ve Eleştirel Düşünceler (1998, 2005, 2008, 2013, 2014, 2017, 2019)
XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları
2. Temel Metinler (1998, 2005, 2008, 2014, 2020)
Homo Semioticus ve Genel Göstergebilim Sorunları (2007, 2011, 2018)
Entelektüel Anlatıyı mı Savunuyorum? (2012)
Roman Kurgusu ve Yapısal Çözümleme (2012, 2019)
Otantik Snoplar: Marcel Proust'un Roman Karakterleri (2014)
Marcel Proust ya da Bir Roman Yaratmak (2015, 2020)
Barthes, Proust, Baudelaire ve Ötekiler (2016)
Ruhların İletişimi: Proust ve Müzik (2018)
Sait Faik'i Yorumlayanlar: Eleştirinin Eleştirisi (2020)

MEHMET RİFAT

Sait Faik'i Yorumlayanlar
Eleştirinin Eleştirisi

Nâzım Hikmet
Vedat Günyol
Yaşar Nabi
Nurullah Ataç
Ahmet Hamdi Tanpınar
Sabri Esat Siyavuşgil
Mehmet Kaplan
Fethi Naci
Memet Fuat

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5528
Edebiyat - 1589

Sait Faik'i Yorumlayanlar: Eleştirinin Eleştirisi
Mehmet Rifat

Kitap editörü: **Murat Yalçın**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Arzu Yaraş**

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 693 00 08
Sertifika No: 36150

1. baskı: İstanbul, Ocak 2020
ISBN 978-975-08-4651-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik](https://www.facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Sunuş • 9

Vedat Günyol: Hemen Her Açıdan Sait Faik • 13

Nâzım Hikmet: “Uydurmuş Genç Üstat”! • 37

Yaşar Nabi: Sait Faik İçin Bir Apologia • 41

Nurullah Ataç: “Alıyor Eline Kalem, Kendini Bırakıyor” • 55

Ahmet Hamdi Tanpınar: “Tabiatın Çocuğu Yalnız Adam” • 63

Sabri Esat Siyavuşgil: “Yaşama Hırsı” ile “Anlama Hırsı” • 67

Mehmet Kaplan: “Sait Faik’i Büyük Hikâyeci Yapan...” • 75

Fethi Naci: “Sait Faik’i Yazarken Mutluluk Duydum” • 79

Memet Fuat: “Toplumunu İçinde Taşıyan, Öykülerin Şairi” • 91

Bitirirken • 99

İncelenen Yapıtlar • 103

Kavramlar Dizini • 105

Özel Adlar Dizini • 109

“Edebiyatın bir heves, bir arzudan çok bir iç ihtilalinin fıskırması olduğunu bilmez değilim. Fakat, her heveskâr gibi, ben de içimde bir ihtilâl varmış gibi yazı yazdım..”

Sait Faik, *Kargam Bağışla*,
YKY, 2003, s. 81 (Yaşar Nabi'ye bir mektuptan).

“Köhne itikatlar, âdetler, zevklerle mücadele eden, alay eden bir edebiyat bizde de doğmuş vaziyettir.”

Sait Faik, “Yenilerin Sanat Dünyaları Eskilerin Anlayamayacağı Kadar İleridedir”, *Haber-Akşam Postası*, 28 Ocak 1940, *Hikâyecinin Kaderi, Bütün Eserleri*, YKY, 2009, s. 1157.

“Bugün, ne yapalım ki, bizden evvelkiler kendilerinden bize bir şeyler bırakmamış bulunuyorlar. Onun için biz de Proust'u, Gide'i, Stendhal'i okuyarak romana varacağız. Bizde daha henüz roman yok.”

Sait Faik, “Hececiler Yok”, *Kurun*, 24 Mart 1936, *Hikâyecinin Kaderi* (Sait Faik'le Yapılan Röportajlar bölümünde), *Bütün Eserleri*, YKY, 2009, s. 1449.

Sunuş

İlk kitabının yayımlandığı 1936 yılından günümüze, Sait Faik'in hem Yaratıcı Benliğiyle (yapıtları) hem de Toplumsal Benliğiyle (kişiliği) ilgili başlıca deneme, eleştiri, inceleme, değerlendirme, saptama arasından seçtiğim ya da daha doğrusu üzerinde durulmasını değişik açılardan gerekli bulduğum dokuz yorumcunun metinlerindeki Sait Faik izleklerini (temalarını) belirlerken, söz konusu yorumcuların belli başlı yaklaşım biçimlerini de ortaya çıkarmaya çalıştım.

Daha açıkça söylemem gerekirse, *Sait Faik'i Yorumlayanlar: Eleştirinin Eleştirisi*'ndeki amacım, Sait Faik eleştirmenlerinin metinlerini *okumak, çözümlmek, yorumlamak*; bu süreci yaşarken de Sait Faik'i hem Yaratıcı Benliği hem de Toplumsal Benliği ile yeniden anlamlandırmak.

Çalışmanın *bütüncesi* (*corpus*'ü) şöyle:

Kitaba, inceleme nesnesi olarak Sait Faik'in kuşağından ya da Sait Faik'i izleyen kuşaktan edebiyatçıların 1936-1999 arası yorumları ele alındı: 1936, Nâzım Hikmet'in Sait Faik'in ilk kitabı *Semaver'e* ilişkin yazısının yayın tarihi; 1999 ise, bu konudaki ilk yazısını 1954'te, yazarın ölümünden dört gün sonra yayımlayan Memet Fuat'ın Sait Faik'e ilişkin değerlendirmelerinin son yılı.

İnceleme sırası genel olarak yazıların ilk yayımlanış tarihlerine göre değil başka ölçütlere göre gerçekleştirilmiştir. Vedat Günyol geniş kapsamlı ilk önemli eleştirileri yazdığı için birinci sıraya alınmış; hemen ardından Nâzım Hikmet'in "Bir Tavsiye"sine yer verilerek Vedat Günyol'la olan *gerçek/kurmaca* ilişkisindeki yaklaşım benzerlikleri üstünde durulmuş; daha sonra Sait Faik'in hem yayıncısı, hem yakın arkadaşı olan, ayrıca onun Toplumsal Benliği ile Yaratıcı Benliğini ayrıntılı biçimde yorumlayan Yaşar Nabi'ye geçilmiş; onları bu kez yazılarının yayın tarihlerine göre Nurullah Ataç, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sabri Esat Siyavuşgil, Mehmet Kaplan izlemiş; bu yazarların ardından Fethi Naci'nin 1990'daki ayrıntılı çalışması ele alınmış; son olarak da Sait Faik üstüne gözlemleri 1954'ten 1999'a kadar sürmüş olan Memet Fuat'a geçilmiştir:

Vedat Günyol (1911-2004): *Dile Gelseler*'deki (Çan, 1966) Sait Faik üstüne beş yazı: "Sait Faik Abasıyanık Üstüne"; "Mahalle Kahvesi"; "Yalnızlığın Yarattığı Adam I"; "Yalnızlığın Yarattığı Adam II"; "Bir Sanatçının İçdökmesi" (ilk yayımlanışları: sırasıyla, 1944, 1950, 1954, 1955, 1953); ayrıca *Daldan Dala*'daki (Adam, 1982) "Sait Faik'in Abası" başlıklı yazı;

Nâzım Hikmet (1901-1963): "Bir Tavsiye" (*Yazılar 1*, YKY, 2002, 6. baskı, 2011; yazının ilk yayımlanışı: Orhan Selim adıyla, *Akşam*, 9. 5. 1936);

Yaşar Nabi (1908-1981): Tahir Alangu'nun *Sait Faik İçin* (Yeditepe, 1956) derlemesine aldığı, Yaşar Nabi'nin üç yazısı: "Büyük Kaybımız"; "Sait Faik İçin Notlar"; "Sait İçin Notlar" (ilk yayımlanışları: 1954); Yaşar Nabi'nin *Yıllar Boyunca* (1959) adlı kitabındaki "Namuslu Edebiyatçı" (ilk yayımlanışı: *Varlık*, sayı 418, 1955), "Hikâyeciliğimizin Bugünkü Durumu" (ilk yayımlanışı: *Varlık*, sayı 454, 1957) ile "Günler Boyunca"da (ilk yayımlanışı: *Varlık*, sayı 430-431-433, 1956) Sait Faik ile ilgili saptamalar;

Nurullah Ataç (1898-1957): *Okuruma Mektuplar*'daki (*Varlık*, 1958; Can, 1988, 2. baskı, 1989; YKY, 2003) "Sayıklama" başlıklı yazıda Sait Faik'le ilgili değerlendirme (ilk yayımlanışı: 1951); Tahir Alangu'nun hazırladığı *Sait Faik İçin* (Yeditepe, 1956) adlı derlemede yer alan kısa değerlendirme (s. 50; ilk yayımlandığı yer ile tarih belirtilmemiş); aynı derlemedeki "Sait Faik Abasıyanık" başlıklı yazı (s. 154-155; ilk yayımlanışı: 1954);

Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962): *Edebiyat Üzerine Makaleler*'de (*Dergâh*, 1969; 3. baskı, 1992) yer alan "Türk Edebiyatında Cereyanlar" başlıklı yazıdaki "Sait Faik'e ilişkin değerlendirme (s. 123-124; ilk yayımlanışı: 1959); *Edebiyat Dersleri*'ndeki "Yalnız Adam Tipi" başlıklı bölüm (ders notlarının tutulmuş olabileceği tarih: 1953-1954 ile bu öğretim dönemini izleyen üç yıl);

Sabri Esat Siyavuşgil (1907-1968): *Semaver-Kumpanya*'daki (Sait Faik, *Bütün Eserleri 1, 2*, *Varlık*, 1965) "Sait Faik'i Anlamak" başlıklı "Önsöz"; Tahir Alangu'nun hazırladığı *Sait Faik İçin*'de (1956) yer alan "Sait Faik İçin Bir Anket"teki görüşleri (s. 134-136).

Mehmet Kaplan (1915-1986): *Hikâye Tahlilleri*'nde (Dergâh, 1979) "Dülger Balığının Ölümü" başlıklı hikâyenin "tahlil"i;

Fethi Naci (1927-2008): *Bir Hikâyeci: Sait Faik, Bir Romancı: Yaşar Kemal*'deki (Gerçek, 1990) Sait Faik'e ilişkin bölüm; sonradan bazı eklerle *Sait Faik'in Hikâyeciliği* adıyla (Adam, 1998; YKY, 2003);

Memet Fuat (1926-2002): *Aydınlar Sözlüğü*'nde (Adam, 2001), "Abasıyanık, Sait Faik" maddesinde biraraya getirilmiş değerlendirmeler, saptamalar, yazılar (ilk yayımlanışları: 1954-1999 arası).

• • •

Sait Faik'in bütün hikâyelerini yoğun biçimde, tıpkı Abdülhak Şinasi Hisar'ın, Nurullah Ataç'ın, Sabahattin Ali'nin yapıtlarında olduğu gibi, 1960'lı yıllarda Varlık Yayınları'nın Bütün Eserleri dizisinden okumuştum. Bu açıdan Yaşar Nabi'nin bizim kuşağımız üstündeki etkisi unutulmaz. Sait Faik'in yapıtları daha sonraki yıllarda Bilgi Yayınevi, ardından da Yapı Kredi Yayınları tarafından basıldı. Kitapların yayın hakkı 2013'ten bu yana da İş Kültür Yayınları'nda.

Yukarıda belirttiğim yazarların metinleriyle ilgili değerlendirmelerim sırasında Sait Faik'in hikâyelerine dönmem gerektiğinde, hem gönül bağı hem de alışkanlık gereği Varlık Yayınları'nda çıkmış sekiz ciltlik *Bütün Eserleri* (1965) ile hem kolaylık sağlaması hem de bir bakıma gerekli metinsel denetlemeleri içermesi bakımından Yapı Kredi Yayınları'nın Delta dizisinden çıkmış tek ciltlik *Bütün Eserleri*'ne (2009) başvurduğumu, kitapların ayrıca İş Kültür Yayınları'ndaki baskılarından da yararlandığımı burada özellikle belirtmek isterim.

• • •

Dokuz eleştirmene ilişkin yorumlar okunurken, bakış açılarını bütünleyecek olan bölümler arası göndermelerin özellikle dikkate alınmasını öneririm.

Mehmet Rifat
Beylerbeyi, 2015-2019.